

VALAMI A ST-LOUISI KIÁLLÍTÁSRÓL

nőket neveljen. A kik innént kikerülnek, azt a mit itt tanultak, pompásan értékesíthetik otthon. A rajzzal való megismerkedés, a vonal birodalmába való bekukkantás a rá fordított időt bő élvezettel kárpótolja, nemes időtöltéssé lesz. És közvetlenül értékre váltható a női kézimunkánál, vagy más, az otthon falai közt készíthető apró-holmiknál, csecsebecsékénél. A kinek van talentuma, azzal a tudással, mit innét magával visz, már egzisztenciális útra is léphet, s megvan az alapja, hogy továbbképezze magát, iparművésznővé. Mihelyt az iparművészeti iskola kapui kitárulnak, hogy befogadják a nőket, — a fővárosi iparrajziskola azért nem válik ezen a téren fölöslegessé, s hivatása nem szűnik meg. A miképen évenként bizonyos fiunövendék-masszát szállít az iparművészeti iskolának, így a nő-növendékek egy része is át fog lépni a magasabb képzés helyére, az iparművészeti iskolába. Azt mondhatni, hogy ez a fővárosi iparrajziskola jó előkészítő műhelye az iparművészeti iskolának. A kellő készültséggel nem bírókat felszereli és ellátja, hogy beléphessenek oda, ahol az érvényesülés nyitja már nemcsak a pálya iránti kedv s a tanulmányokra fordított szorgalom, hanem a talentum, az első sorban művészi talentum. A magyar iparművésznők képzése tehát két iskola vállán nyugszik. Az egyik, a fővárosi iparrajziskola, kezdi a sort, de bizonyos befejezettséghez, a készültséget bizonyító stádiumhoz eljuttat mindenkit. A kit magasabb ambíciók hevítene, a ki tervelő művészsze akar válni, az az iparművészeti iskola falai közt keresné az előrébbjuttató utat.

Most már csak az kell, hogy az út megnyíljen és benépesedjen felfelé törő talentumokkal. A kik most minden áron „képeket“ akarnak festeni, csendéleteket, hangulatba eresztett tájképeket s csak úgy félvállról nézik az iparművészeti holmit, azok egy jó része talán ide terelődne. Ahol az élet szín-

játéka lejátszódik, az otthon, az utca, a közforgalom helyeinek megszüpítése, az ipari formák finomítása, a gép munkájának megnevesítése csak most van igazi kezdőfélben. Az iparművészet annyira hozzá van növe a lüktető élethez, problémái, megoldandó feladatai olyan tág helyeken mozognak, hogy a legjelesebb invencióju tehetségeknek is erőmérközésül szolgál. Merev határfalai ledőltek, dekoratív sarkaival erősen bekapcsolódik a Grands Arts birodalmába, s így a grafikusoknak is elég témát nyújt. A legtüzeesebb becsvágy is kielégítést nyerhet itt. És ha vesszük, hogy a nő a tüzhely kultuszában, az otthon tiszta poézisében nevelkedett ősi idők óta, egyszersmind elismerhetjük, hogy erre: az otthon négy falának szépitésére a nő a maga talentumával szinte rászületett. Az iparművészet egyik nagy célja, hogy művészetet hintsen a lakásba, ha csak egy sugárnyit is. Jöjjenek a nők is és legyenek e téren munkások, melyek még a bölcs tolsztoji órákulum sem mondhatja, hogy nincsenek szociális és emberszerető szempontjai.

Dömötör István.

VALAMI A ST-LOUISI KIÁLLÍTÁSRÓL.

OLYÓIRATUNK LEGKÖZELLEBBI számában — föltéve, hogy a nekünk megígért cikket és képeket St-Louisból jókor megkapjuk — szövegben és képben bő ismertetését fogjuk nyújtani az amerikai kiállításnak. Addig is azonban áldozunk az aktualitásnak és a külföldi folyóiratokon át vesszünk rá egy futó pillantást.

A st-louisi kiállításról már több helyen láttak napvilágot ismertetések, de inkább csak leiró hangon. A német művészeti szaklapoké az elsőség, hogy összegezni próbálják az eredményeket és tanulságokat iparművészeti szempontból is. Természetesen a nemzeti elfogultságtól ezek

23*

éppen nem mentesek s kevés változatban minden német lap úgy kezdi amerikai tudósítását, hogy a világversenyen fényesen csak a németek és osztrákok tűnnek ki. E tekintetben még a komoly Kunstchronik sem tudja mérsékelni magát.

Annyi azonban az igazsághoz tartozik, mint a hogy a különböző értesítésekből leszűrhetjük, hogy sem az amerikaiak, sem a franciák, sem pedig az angolok nem túlságosan törték magukat a kiállítás után, vagy legalább is akkora komolysággal egyik sem készült rá, mint a német. A németek ugyan pavillonjukban csak a Schlüter által berendezett charlottenburgi kastély néhány barokk termének másolatát mutatják be, de a franciák se igen csináltak többet a Trianon kópiájánál, amely mellé aztán lehető sok eladásra való árút halmoztak fel minden rendszer és művészi tekintet nélkül. A francia házban szerepelnek az állami gyártmányok is: sèvres-i porcellán, gobelinek, grafikus lapok, érmeek és plaketták. A tárgyak elrendezése itt is hitvány. A dekorációkat Dubufe (?) tervezte, a ki — mint mondják — egyáltalán nincs hivatva képviselni Franciaország iparművészetét a külföld előtt. Szerencse, hogy az 1900-iki párisi kiállításból még átplántálták ide is Besnard-nak néhány művét, amely a válogatatlan környezet ellenére is kóstolót ad a francia szellemből. Pedig nagyszerű alkalom lett volna a st-louisi kiállítás arra, hogy a francia iparművészet kiaknázza és biztosítsa az amerikai piacot. A német házból ugyanis, mint tudjuk, hivatalosan kizárták a fiatalabb generációt (rekte szecessziót) s annak folytán a gall művészet versenytárs nélkül biztosíthatta volna első rangját.

Az angolok pavillonjukban szintén csak régi bútorok új másolatait állították ki. Modern ízlést náluk épp úgy nem lehet látni, mint a német pavillonban. Az angolokban különben ez a praktikus érzékből is folyik: amit egyszer jónak ismeretek fel, azon nem igen akarnak változtatni.

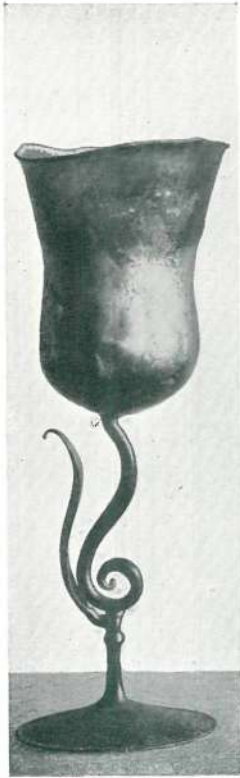
A belgák három régi szobájuk mellett három újat is mutatnak be, de egyik irányban sem érdemelnek valamely megkülönböztetendő figyelmet. A japánok, akik Párisban oly pompás művészetet fejtettek ki, ezúttal a kínaiakkal együtt csak vásári holmik tömegét pakolták elő. Az olaszok Torinoból elhozták a kupolás-csarnok gondolatát, de épp oly üresen hat a nagy terük, mint Rómában a Pantheon. Már a hollandusok kis házában sok igazi szépségre lehet bukkanni.

Ó-hollandi szobájuk megfelelő felszerelésével és delfti edényeivel kedvesen hat. A modern részükben azonban szintén úgy tűnnek fel, mintha az amerikai exportra kiselejtezett tárgyakat gyűjtőték volna egybe.

Az összes nemzetek pavillonjai közül egyedül az osztrákoké kelt osztatlan érdeklődést. Építője Baumann. Azok a művészek pedig, akik belsejét megtöltötték, csaknem kivétel nélkül a legelőkelőbb osztrák erőkből vannak összeválogatva. A csehek és lengyelek külön-külön termekben állítottak ki. A cseheknek, speciálisan pedig a prágai iparművészeti iskolának, sikerült a legszeleesebb körök elismerését kivívni. De a bécsiek sem hagyják magukat. A szecesszió-szövetkezet, a Hagen-szövetkezet oly harmonikus hatást tud kelteni, mint a minőre csak olyanok képesek, akik már sokat dolgoztak együtt. Úgy hogy föltétlen az osztrákokat illetné meg a modern iparművészet terén a dicsőség pálmája, ha a németek külön a pavillonjuktól a Varied Industries címe alatt nem mutatnák azt be, hogy modern irányban az ő művészeik is mit tudnak.

Először is olyan ügyes helyet választottak maguknak a Varied Industries csarnokában, hogy mindenki őket kénytelen először észre venni. És művészgárdájuk (Bruno Möhring, Peter Behrens, Läger, Pankok, Bruno Paul, Kreis, Gaul, Dülfer (zeneterem), Olbrich stb. stb.) gondoskodott róla, hogy az általuk berendezett 59 helyiség szenzációsan új, lekötően művészi és gondolatkelten praktikus előnyöket tüntessen fel. Az amerikaiaknak ezek tetszettek legjobban. Hatásuknak a titka pedig az, hogy nem Amerika számára, hanem a maguk izlésüknek dolgoztak.

Ugyanez az individuális jegy tűnik fel a magyar kiállításon is. Székely Sámuel a Budapesti Hirlap aug. 1. számában azt írja St-Louisból, hogy a Horti által tervezett installáció, u. n. Székely Udvarház, tornyait már meg akarták venni, még mielőtt elkészült volna az egész épület. S tetszésre is csak azok az iparművészeti tárgyak számíthatnak, amelyek nem csatlakozva egy külföldi irányhoz sem, eredetiségükkel együtt magyaros zamatot sugároznak. Szóval nemzeti sajátosságaink mindenütt megbecsültek. Méltán büszkék lehetünk e tekintetben a mi művészeinkre és műiparosainkra.

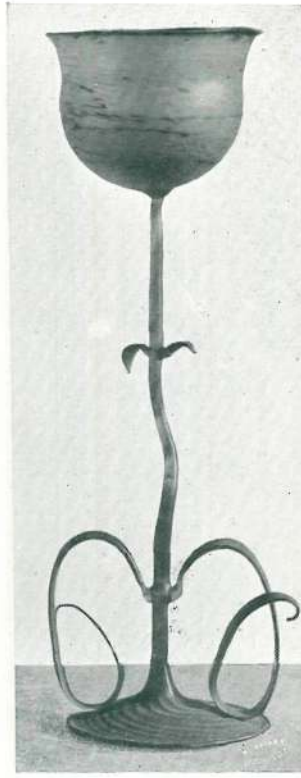
44

KÖPPING:
DÍSZPOHÁR ÜVEGBŐL.

41

CSISZOLT ÜVEGPOHÁR.

45

KÖPPING:
DÍSZPOHÁR ÜVEGBŐL.

43

BÉCSI POHÁR,
PIESCHE ÁLTAL VÉSETT
ÁBRÁZOLÁSSAL.

40

VELENCZEI HÁLÓS POHÁR.
(RETICELLA.)

42

VADÁSZKÜRT,
ÜVEGBŐL.

GENUAI BÄRSONY.

51

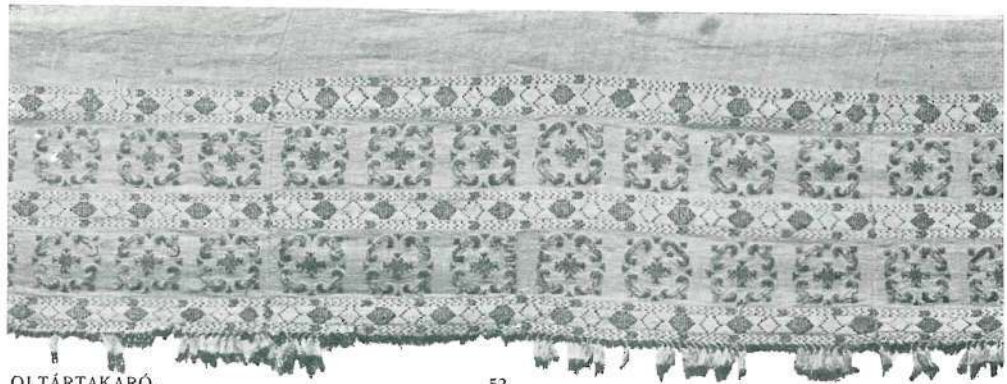
178

TÖRÖK SELJEMHIMZÉS.

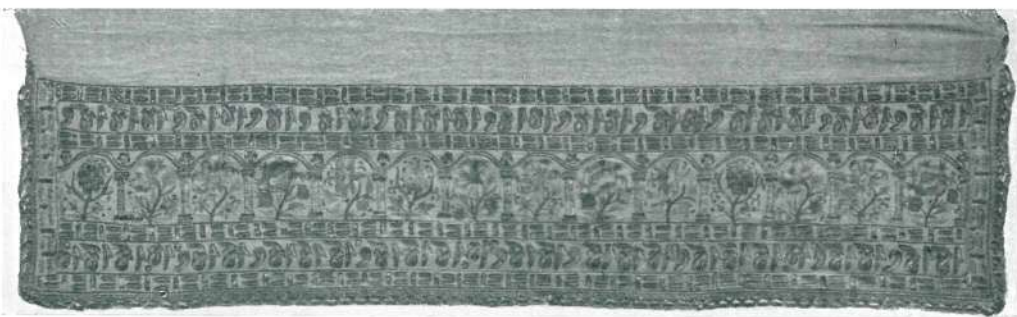
55

179

OLTÁRTAKARÓ.

52

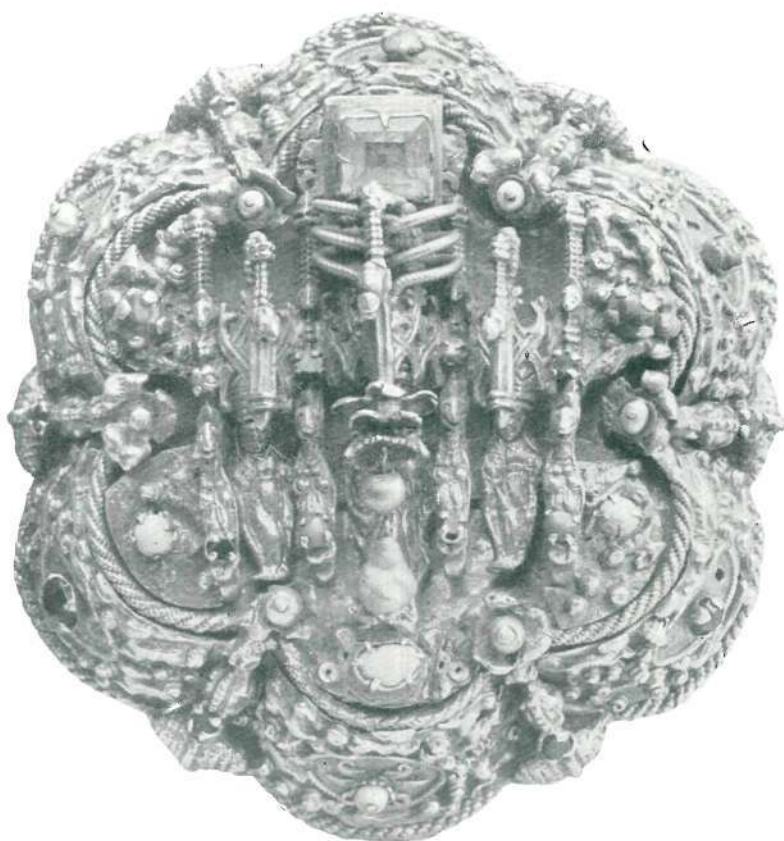
TÖRÖK NÁSZKENDŐ.

53

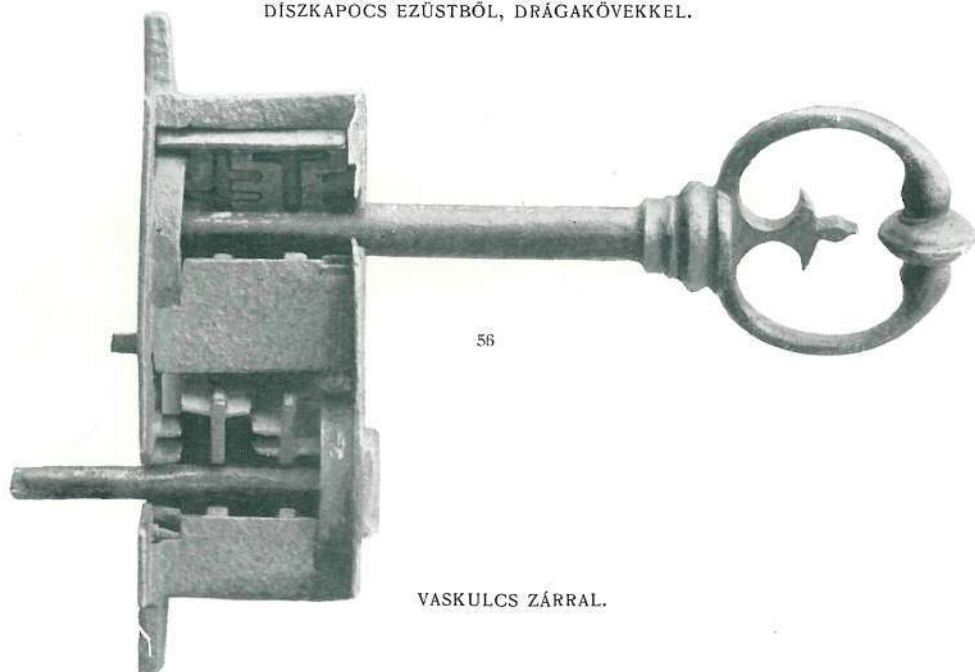
SABRAK.

54

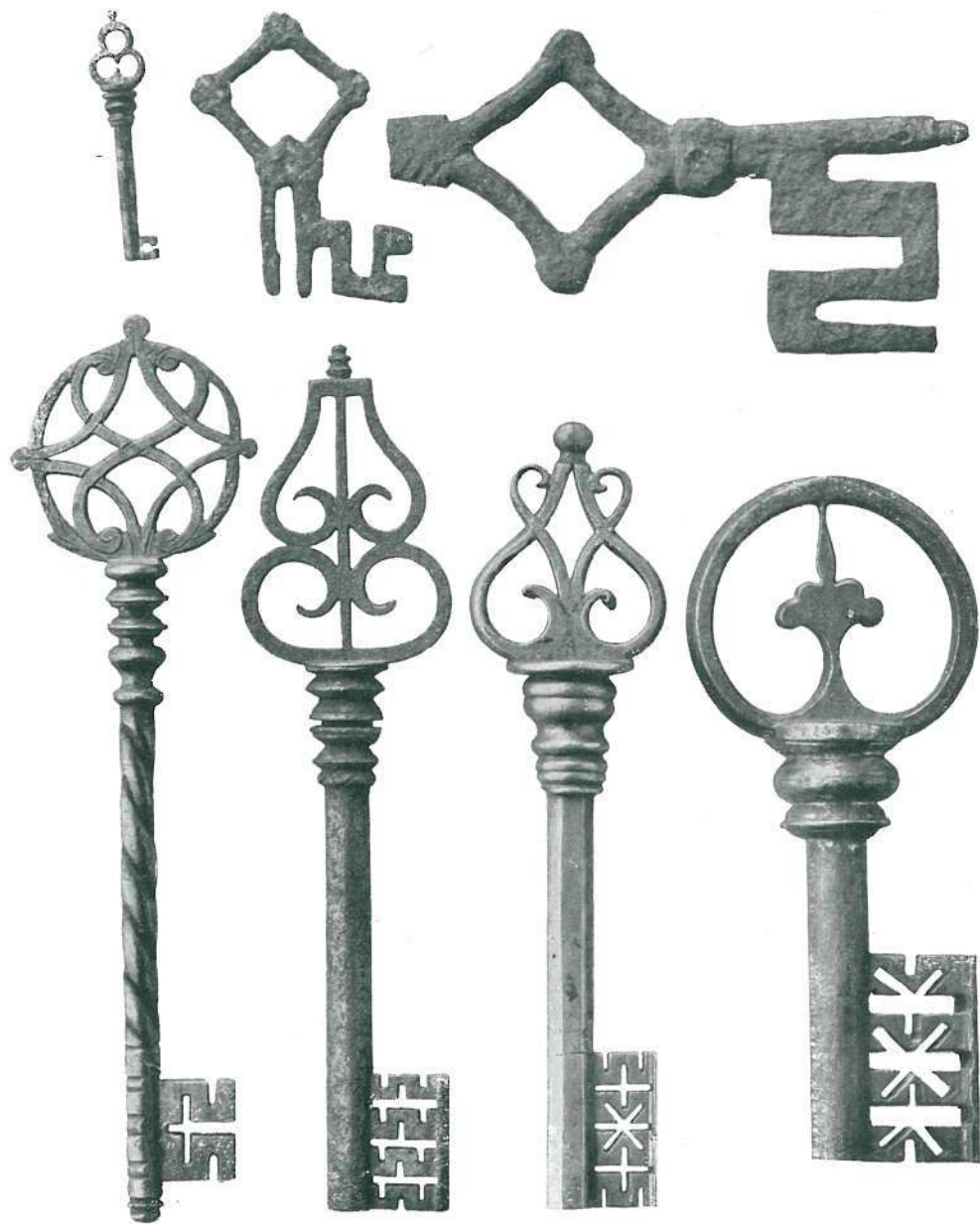
33

DÍSZKAPOCS EZÜSTBŐL, DRÁGAKÖVEKKEL.

56

VASKULCS ZÁRRAL.

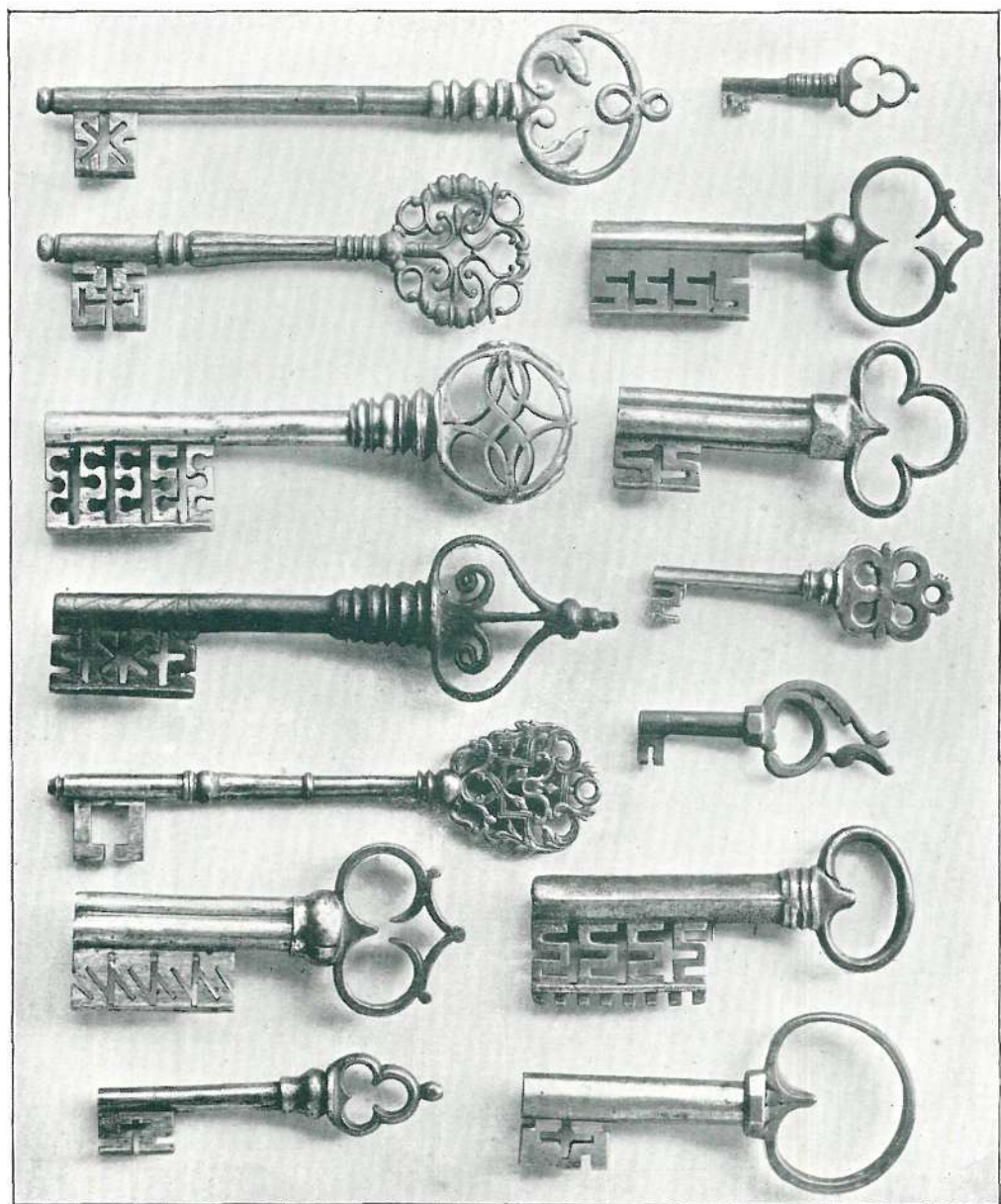
57

KÜLÖNBŐZŐ KORÚ ÉS SZÁRMAZÁSÚ
VASKULCSOK.

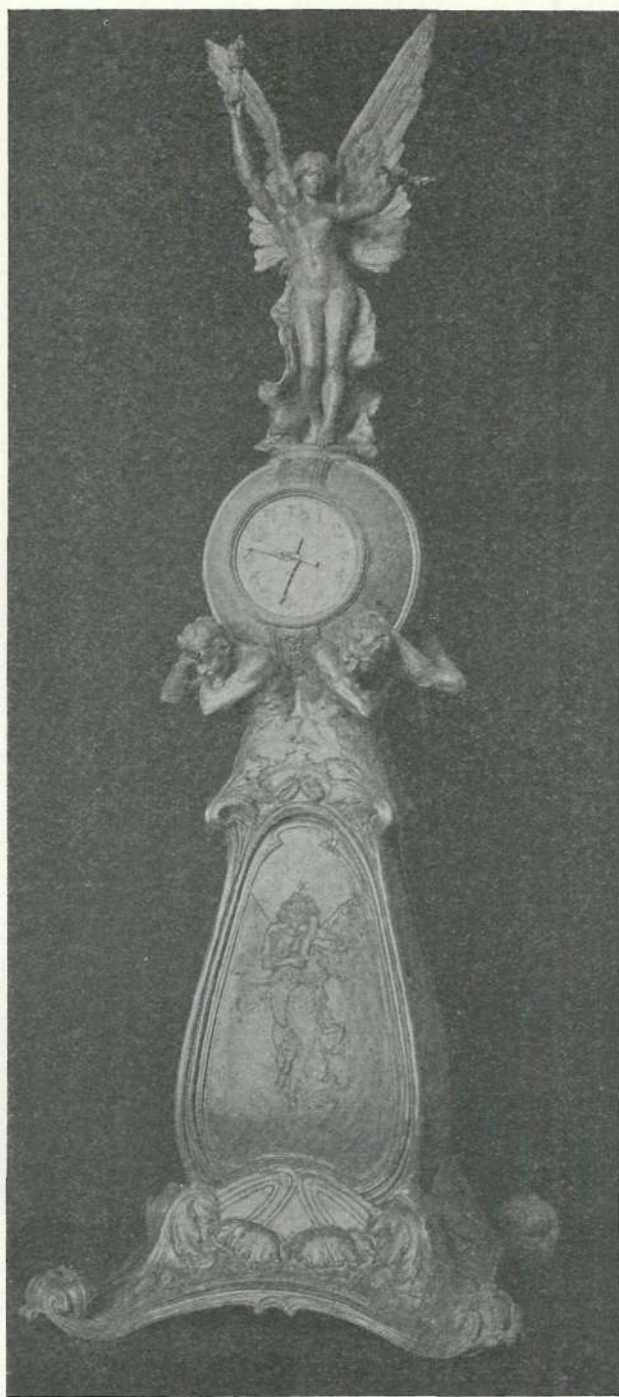
58

KÜLÖNBÖZŐ KORÚ ÉS SZÁRMAZÁSÚ
VASKULCSOK.

KÜLÖNBÖZŐ KORÚ ÉS SZÁRMAZÁSÚ
VASKULCSOK.

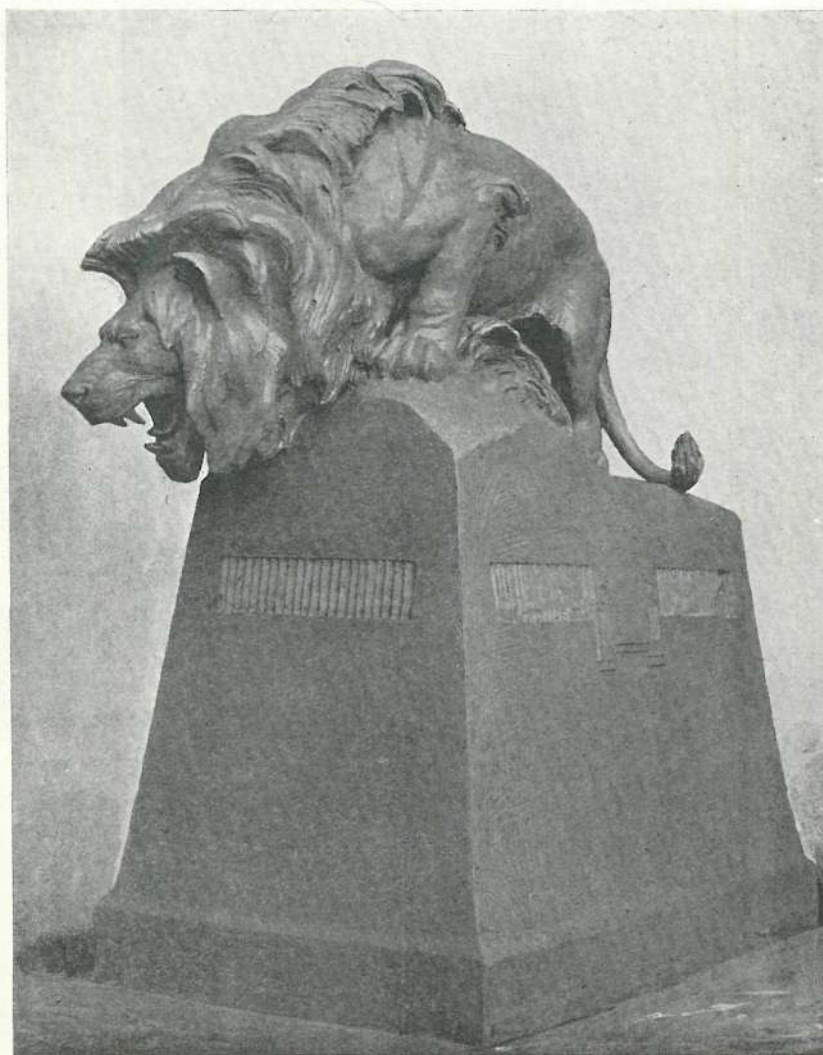
20

KISPLASZTIKAI
SZAKOSZTÁLY.
TANÁR: LORÁNFI ANTAL.

BRONZÓRA.
TERVEZTE
SZABÓ KÁROLY.

Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola képestő pályázata.

DÍSZÍTŐ
SZOBRÁSZATI SZAKOSZTÁLY.
TANÁR: MÁTRAI LAJOS GYÖRGY.

OROSZLÁN
TALAPZATTAL.

TERVEZTE
SOVÁNKA KÁROLY.

Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola képezítői pályázata.